СӨЙ ГОМЕРНЕ, СӨЙ ХАЛЫКНЫ, СӨЙ ХАЛЫКНЫҢ ДӨНЬЯСЫН!

ДУСЛЫК

ОКТЯБРЬ РАЙОНЫ ХАЛЫК ГАЗЕТАСЫ
НАРОДНАЯ ГАЗЕТА ОКТЯБРЬСКОГО РАЙОНА

Газета 1931 елның 1 июленнән бирле чыга | №142 (7441) | 28 ноябрь, 1992 ел. ШИМБӘ | Бәясе 4 тиен.

Татарстан Республикасы Югары Советы Президиумы КАРАРЫ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ УНИКЕНЧЕ ЧАКЫРЫЛЫШ ЮГАРЫ СОВЕТЫНЫҢ XIV СЕССИЯСЕН ЧАКЫРУ ТУРЫНДА

Татарстан Республикасы Югары Советы Президиумы КАРАР БИРӘ:

Татарстан Республикасы Югары Советының XIV сессиясен 1992 елның 21 декабрендә Казан шәһәрендә чакырырга.

Татарстан Республикасы Югары Советы Рәисе Ф. МӨХӘММӘТШИН.

Җитди сөйләшү булды

25 ноябрьдә район администрациясе бинасының кече залында киңәшмә үтте. Анда район потребительләр җәмгыяте, эшчеләрне тәэмин итү бүлекләре җитәкчеләре һәм сәүдә предприятиеләре вәкилләре, банк һәм районның башка финанс службалары җитәкчеләре катнаштылар. Киңәшмәгә шулай ук икенчел чимал әзерләү, урман промышленносте хуҗалыгы һәм халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтү район производство идарәсе җитәкчеләре дә чакырылды.

Районның сәүдә тармагының социаль-экономик үсеше мәсьәләсе буенча район администрация башлыгының экономика һәм прогнозлау буенча урынбасары Р. Ф. Җамалиев чыгыш ясады.

Аның чыгышында тармак эшчәнлегенең уңай яклары белән бергә илнең гомуми экономик тотрыксызлыгыннан бәйле булган кимчелекләр, җитешсезлекләр дә ачылды. Иптәш Җамалиев үз чыгышында шулай ук банк службалары, аларның сәүдә тармагы белән үзара бәйләнеше мәсьәләләренә дә кагылды.

Тикшерелгән мәсьәлә буенча агропромбанк управляющие А. М. Фадеев, төзелеш банкы управляющие Ф. И. Мәҗитов, Октябрь райпосы рәисе М. С. Моратов, районара сәүдә базасы директоры И. С. Сафиуллин, азык комбинаты директоры Ф. Н. Гобәйдуллин, налог инспекциясе начальнигы И. К. Дәүләтшин, көнкүреш хезмәте күрсәтү район производство идарәсе директоры урынбасары Р. Р. Азюкова иптәшләр фикерләрен белдерделәр.

Киңәшмәдә катнашучылар алдында йомгаклау сүзе белән район администрациясе башлыгының беренче урынбасары Ф. М. Галимов чыкты.

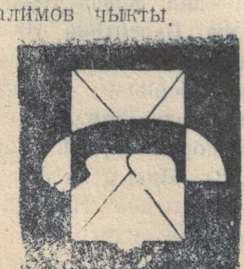

Районда Россия Федерациясе хосусыйлаштыру чекларын тарату дәвам итә

Иптәш! Син үз чегыңны алырга онытмадыңмы? Исеңә төшерәбез: аны бирү 1992 елның 31 декабрендә төгәлләнәчәк.

3 декабрь—халыкара инвалидлар көне

Шәфкатьлелек кирәк

Берләшкән милләтләр оешмасы Генераль Ассамблеясының 47 нче сессиясе карары нигезендә 3 декабрь —халыкара инвалидлар көне итеп билгеләнде.

26 ноябрь көнне район администрациясе бинасында үткәрелгән киңәшмәдә нәкъ шушы көнне тиешле югарылыкта үткәрү турында сүз барды. Район администрациясе башлыгы урынбасары А. И. Газизуллин киңәшмәне ачып, әлеге категория кешеләренең бүгенге шартларда аерата игътибарга мохтаҗ булуларын ассызыклады. Район администрациясе башлыгының беренче урынбасары Ф. М. Галимов районда әле бу категория кешеләргә ешкына битарафлык, ваемсызлык очраклары белән очрашырга туры килүенә конкрет мисаллар китерде. Бу көнне оешкан төстә үткәрергә, беркемне дә игътибардан читтә калдырмаска кирәклеген ассызыклады.

Район социаль-тәэминат бүлеге мөдире Л. Н. Дилмөхәммәтова районда 3 меңгә якын инвалид исәпләнүен белдерде. Бу көнне тумыштан гарип инвалид балаларга (алар 300 дән артык) аерата җылылык соралуын әйтеп, аларның аналары өчен оешма-предприятиеләргә аерым льготалы шартлар тудырырга киңәш итте. Шулай ук Совет Армиясе инвалидларының (алар 27әү) яшәү шартлары белән дә һәрдаим якыннан кызыксыну, ярдәм булырга тиешлегенә басым ясады.

Киңәшмәдә районда сукырлар җәмгыяте рәисе Ф. Н. Хаҗиморатов, район финанс бүлеге мөдире Р. Г. Билалов та чыгыш ясадылар.

Киңәшмәдә 3 декабрьгә кадәр районда инвалидларны барлау, аларның яшәү шартларын, ихтыяҗларын ачыклау һәм тиешле ярдәмне оештыру максатында һәр оешма-предприятиедә махсус штаблар яки комиссияләр оештыру, инвалидлар көнен шулай ныклы әзерлек белән игътибарлылык, шәфкатьлелек шартларында үткәрү зарурилыгына басым ясалды.

Ярдәмләшеп эшлиләр

Сөт җитештерү, аны дәүләткә сату планнарын үтәүдә «Татарстан» колхозы терлекчеләре тырыш хезмәт итәләр. Хәзер терлекләрне кышлату чоры бара. Маллар җылы, коры абзарларда асрала, азык та җитәрлек. Агымдагы елның 10 аенда дәүләткә 8554 центнер сөт сатылды. Хәзергесе көнгә колхозда бер сыердан уртача 8,3 килограмм сөт савалар. Бу узган елның шул чоры белән чагыштырганда 1,8 килограммга артык. Бу —терлекчеләрнең олы хезмәт нәтиҗәсе. Биредә азык цехында азыклар төрле кирәкле элементлар белән баетыла, рацион тулы балансланган. Савучыларның нормаль хезмәте өчен шартлар да бар. Алар үзара ярышып, ярдәмләшеп эшлиләр. Бүгенге көнгә күрсәткечләр буенча Гөлчәчәк Вазыйховна Насыйбуллина алда бара. Аның карамагындагы һәр сыер 10 айда 3321 әр килограмм сөт бирде. Хезмәттәшләре Тәнзилә Кәлимулловна Нуруллина группасында бу күрсәткеч 3289 килограмм, Әлфия Мөниповна Сәлахова группасында 3190 килограмм тәшкил итте. Әнә шулай савучылар кышлатуны әйбәт күрсәткечләр белән үткәрүгә нык исәп тотып эшлиләр.

Г. ГАФИЯТУЛЛИНА.

КАЙДА НӘРСӘ НИЧЕК

Сәяхәттә булдылар

Яшь туристларның район станциясе. Ноябрь ае яшь туристлар өчен экскурсия-сәяхәтләргә бай булды. Станция линиясе буенча шәһәр мәктәпләреннән 5 группа Санкт-Петербург шәһәрендә булып кайттылар. Көзге каникул көннәрендә 8 группа—нигездә туган якны өйрәнү түгәрәкләренә йөрүче укучылар—Колбай Мораса авылы музее белән таныштылар, 2 группа Болгар шәһәренә барып тарихи урыннарны күреп кайтты. Моннан тыш 6 группа укучылар шәһәр буенча танышу-карау экскурсиясендә булдылар. Әлеге сәяхәтләр укучыларда туган якка мәхәббәт, аның тарихына, үткәненә ихтирамлы караш тәрбияләүгә исәпләнгәннәр.

Тегәләр дә, саталар да

Быел станция каршында туристлар кирәк-яраклары тегү һәм ремонтлау буенча түгәрәк эшли башлады. Хәзергә ул 2 юнәлештә эшли: бер группа укучыларга машина белән эш итү, тегү күнекмәләре бирелсә, икенче группа инде продукция җитештерергә җыена. Түгәрәк җитәкчесе А. Хаҗиморатова кул астында балалар кухня пәрдәләре, салфеткалар тегәләр, аны реализацияләүдән кергән акчаның 28 проценты балаларга түләнәчәк.

Р. ИБРАҺИМОВА.

Ишеттегезме әле...

ШТРАФ КҮЛӘМЕ АРТТЫРЫЛДЫ

Ноябрь башыннан алып Түбән Кама шәһәрендә пассажир транспортыннан файдалану кагыйдәләрен бозган өчен штраф алу күләме нык арттырылды. Хәзер шәһәр һәм шәһәр тирәсе юлларында йөри торган автобусларга, шулай ук маршрут таксиларына билетсыз утырган кешегә 50 сум штраф салына, ә багаж өчен түләмәгән булсаң, тагын 25 сум өстәргә кирәк була.

⊙ ⊙ ⊙

ФЕРМЕРЛАРНЫҢ УҢЫШЫ

Хәзер Татарстан Республикасында 557 фермер хуҗалыгы бар. Аларның шактый өлеше быел яхшы нәтиҗәләргә ирешә.

Күптән түгел фермерлар И. Байтимеров һәм В. Кинотяның хуҗалык утарында (ә ул Бөгелмә районының Березовка авылында урнашкан) өр-яңа зур йөк машинасы пәйдә булды. Мәгълүм булганча, хәзер мондый техника бик кыйбат тора. Әмма крестьяннар бу машинаны акчага түгел, ә авыл хуҗалыгы продукциясенә алыштырып алдылар. Әлеге яшь фермерларның гаиләләре быел үзләренең 40 гектарлы җирендә әйбәт уңыш үстерделәр.

Бодайдан, арпа, бәрәңге һәм карабодайдан югары уңыш алу белән бергә, бу яшь фермерлар бер гектар мәйданда шикәр чөгендере чәчкәннәр иде. Аннан 20 тоннага якын уңыш җыеп алындылар. Татлы тамырны югалтуларсыз Зәй шикәр заводына илтеп тапшырдылар.

Татарстан яңалыклар агентлыгы (ТАН).

Кремль фетнәсе

(Тикшерүчеләр фикере)

Алар үз-үзләрен хөкем итте

(Дәвамы. Башы 141 нче санда).

Беренче омтылыш(9 сәг.40 минут) барып чыкмады— бавым өзелде. Бәтен к.. чемне туплап, яңадан кабатларга җыенам». Икенчесе менә шундый әчтәлектә. Берсендә 50 сум акча да теркәлгән—ашханәгә бирәчәгә булган икән.

Үләр алдыннан алкоголь кулланмаган.

Үлем әлмәге тирәсендә шик-шөбһә белдерүчеләр күп була. Маршаллар бит асылынмыйлар, ә атылалар. Әмма Ахромеевның пистолеты булмаган. Отставкага чыкканнан соң шәхси коралын да, бүләк итеп бирелгән пистолетларын да илтеп тапшырган. Бу факт документлар нигезендә расланды».

1991 елның 18 октябрендә тикшерүчеләр СССР Президенты Секретариатыннан С. Ф. Ахромеевның М. С. Горбачевка язган хатының ксерокүчермәсен соратып алдылар.

«СССР Президенты иптәш М. С. Горбачевка.

«Гадәттән тыш хәл дәүләт комитеты» дип аталган нәрсәнең (Янаев Г.И., Язов Д. Т. һ.б.) җинаятьчел эшләрендә ни дәрәҗәдә катнашуымны хәбәр итәм.

19 август иртәсендә телевидениедән әлеге«Комитет»ның документларын күргәч, мин Мәскәүгә кайтырга булдым.Кичке сәгать 8ләрдә Г. И. Янаев белән очраштым. Аңа «Комитет»ның халыкка мөрәҗәгатендә бәян ителгән программа белән килешүемне әйттем һәм аның белән СССР Президенты вазифаларын башкаручы Г. И. Янаевның киңәшчесе сыйфатында эшли башларга тәкъдим иттем... 21 августта СССР Югары Советы Президиумында Г. И. Янаев докладын әзерләү өстендә эшләдем.

Мәскәүгә Сочидан үз инициативам белән кайтуым шуңа: мин бу авантюраның җиңелүгә дучар булачагына ышана идем. Мәскәүгә кайткач, моңа тагын бер кат инандым.

Әш шунда, 1990 елдан бирле мин илебезнең һәлакәткә таба баруын күреп тордым. Тиздән аның таркалачагын сизендем. Бу хакта халыкка кычкырып белдерәсем килде. ГКЧП эшендә катнашуымны да шуның белән бәйлим. Бернинди мәкерле уйларым булмады.

Советлар Союзы Маршалы буларак,мин Хәрби антымны боздым һәм хәрби җинаять ясадым. СССР Президенты киңәшчесе буларак та җинаятем зур...»

1991 елның 12 сентябрендә Г. И. Янаевтан сорау алу:

Сорау:

«Сезнең кабинетта тентү вакытында Сезнең өчен әзерләнгән алты битлек чыгыш проекты табылды. Бу хакта ни әйтерсез?»

Җавап:

«19 августта, ялдан кайткач, минем янга Ахромеев керде һәм: «Сезгә ничек хезмәт итә алам?» —дип сорады. Мин аннан СССР Югары Советы Президиумында, ә аннары Югары Совет сессиясендә чыгыш ясау өчен доклад проекты әзерләүне сорадым. Темасын аңлаттым. ГКЧП билгеләгән барлык чараларның кирәклеген нигезләү. Ул миңа үз проектын китереп бирде, кулдан төзәтмәләре дә бар иде. Бу проектны мин мондый хәлдә үземнең чыгышымда файдаланырга уйламадым да..»

Аңлашыла төшсен өчен Ахромеев тәкъдим иткән проектның баш өлешен генә китерәбез.

«Илебездә килеп чыккан хәлне сөйләве авыр. Бүгенге дөреслекне аңлаудан беркем дә качып котыла алмый. Мәскәүдә —танклар. Кешеләр үлә. Экстремистлар дип кенә атап була торган кешеләрнең хәрәкәтләре нәтиҗәсендә һәлак булалар. Шәһәрдә һәм илдә хәл чиктән тыш куркыныч. Мәскәүдә һәм кайбер башка районнарда гадәттән тыш хәл кертелде. Соңгы елларда кыенлык белән генә шытып чыккан демократия үсентеләрен үлем куркынычы яный.

Демократик реформаларны өзүгә чакырган приказлар чыгаруы икеләтә кыен. Кайчагында бу төш кенә булып тоела: уянасың—танклар да, баррикадалар да юк. Син үз имзаңны куйган указлар да юк, «тыярга», «чикләргә», «вакытлыча туктатырга» дигән күрсәтмәләр дә юк... Әмма бу төш кенә түгел. Бу чынбарлык. Безнең барыбызга да кем белән булуыңны һәм кемгә каршы икәнлегеңне ачыкларга кирәк.

...Дәүләт җимерелә, икътисад җимерелә, җәмгыять таркала... Тиешле чаралар күрелмәде. Иртәме-соңмы, кемдер җаваплылыкны үз өстенә алырга тиеш. Кырыс зарурлык бу...»

Текстта кайбер абзацлар М. С. Горбачевка кагыла. Төзәтмәләр кертү нәтиҗәсендә проектта Президент турында әйтелгән бер сүз дә калмаган. Аерым алганда, «хәзер бөтен кеше ярсыган чак—Михаил Сергеевичка начар булмагае. Юк халыкны тынычландырырга телим—аның белән бөтенесе тәртиптә»,—дигән сүзләр сызып ташланган.

«Тагын бер кат әйтәм, ул минем дустым!»

«Ил алдында торган бурычларны теләсә нинди, хәтта кырыс чаралар белән булса да хәл итәргә кирәк. Шушы бурычлар хәл ителсә, мин корабль штурвалын илебез лаеклы дип тапкан теләсә кемгә бирәчәкмен. Шул исәптән, тагын кабатлап әйтәм, үземнең дустым Михаил Сергеевичка да».

1991 елның ноябрендә Россия прокуратурасы С. Ф. Ахромеевка карата кузгатылган җинаять эшен туктатты. Чөнки аның ГКЧП эшчәнлегендә катнашуы факты буенча җинаять составы юк. Тикшерүчеләр: гәрчә С.Ф. Ахромеев ГКЧП эшендә катнашса һәм фетнәчеләр заданиесе буенча кайбер конкрет эшләрне башкарса да, Ахромеевның фетнәдә властьны басып алу максаты белән йөрмәгәнлеге күренеп тора, дигән нәтиҗәгә килделәр.

Әмма Маршал үзенә-үзе судья булды. Һәм аның суд карары бик тә аяусыз. Үз язмышыннан үзе ваз кичкән Маршал хәрби кешегә хас булмаган үлем каршына килеп басты—армиядә элек-электән әлмәкне Ватанга хыянәт итүчеләр һәм шпионнар муенына гына салганнар бит...

Ә күмгәннән соң бернчә көн үтүгә аның каберен мәсхәрәләделәр. Ниндидер җабахәтләр, табутны казып алып, мәрхүмнең Маршал киемен салдырып алганнар. Ике тапкыр әлмәк кигән Маршалны икенче тапкыр күмәргә туры килде...

«БӨТЕНЕСЕ— ЯЛГЫШЛЫК!»

«Җинаятькә тиң ялгышлык эшләдем. Әйе, инануым түгел, ә ялгышуым бу. Хәзер үзем ышанган кешеләрдән алдануымны белдем. Мондый акылсызлык намуслы, әмма бик тә кыен хәлдә калган кешеләрнең язмышларында чагылмагае —монысы аеруча куркыныч.

Мондый хәлне аклауның бердәнбер юлы—кешеләребез туплансын, конфронтация бетсен иде. Бары тик шулай гына булырга тиеш.

Кадерлеләрем Владик, Элинка, Инна, әни, Володя, Гета, Рая, кичерегез мине. Болар бөтенесе—ялгышлык! Мин намуслы яшәдем—гомерем буе».

Бу—Борис Карлович Пугоның үлем алдыннан язып калдырган сүзләре. Кагыйдә буларак, мәңгелек белән очрашу алдыннан кеше алдашмый.

Борис Карлович һәрчак алдын-артын уйлап эш итүче иде. Уйларында да, эш-гамәлләрендә дә саксызлыкта гаепләп булмады аны. Латвиядә КГБ начальнигы, ә аннары КПСС Үзәк Комитеты каршындагы Партия контроле комитеты рәисе. Урыннардагы хуҗалык һәм партия җитәкчеләре Партия контроле комитетыннан уттан курыккан кебек куркалар иде.

Пуго «келәмгә чакырган» кешеләрнең күбесе партия билетыннан мәхрүм ителде, шул ук вакытта «коммунизм утравы»ннан куылды. Партия контроле комитеты утырышыннан кайбер «ялгышлык эшләп ташлаган» кешеләр турыдан-туры реанимациягә озатыла—номенклатураның да йөрәге тимердән түгел бит.

Борис Карлович ведомствосында җәзаны рәсми рәвештә «партия дисциплинасын һәм этикасын бозган өчен» дип бирәләр иде. Чынлыкта исә инициатива күрсәтүчеләр, үз акылы белән яшәргә теләүчеләр интекте. Мөстәкыйль эшләү гаеп саналды. СССР эчке эшләр министры постында Пугодан алдарак эшләгән Бакатинның кинәт отставкага җибәрелүе—моның ачык дәлиле. Бакатин үзе дә бәйсезлекне яратты, башкаларның да бәйсезлеген хуплады. Аңа эшләргә ирек бирмәделәр. Павлов кабинетына андый министрлар кирәк булмады. Ә менә Пуго үзеннән өстен торган кешеләргә тугрылыклы булды. Аңа килешеп тора иде ул. Борис Карлович җитәкчеләрнең әйтеп бетерә алмаган фикерләрен дә гамәлгә ашырырга тырышты. Әмма беркайчан да үзе «утка кермәде»,—«четереклерәк» эшләрне үз кул астындагыларга йөкләүне өстен күрде.

Шундый сак кешенең августта үзен-үзе тотышы чынлап та типик түгел. Ә аның өчен август бик бәхетле башланган иде бит. Борис Карлович, ял алып, хатыны, килене һәм оныгы белән бергәләп, Кырымга ялга китә. Ул әле Ригадагы кардәшләренең дә хәл-әхвәлен белеп кайтырга уйлый. Әмма хатыны Валентина Ивановна аны Ригадагы туганнарын Мәскәүгә чакырып кунак итәргә үгетли. Чөнки 19 августта Борис Карловичка Мәскәүдә булырга кирәк —Горбачевны каршылыйсы бар.

Инна Пуго сөйләгәннәрдән:

«...Якшәмбе көнне, 18 августта, без Мәскәүгә очтык һәм Усово поселогындагы дәүләт дачасына 16 сәгатьләр тирәсендә килеп җиттек. Ун минут та үтмәде, ябык элемтә аша телефон шалтырады...

Шулай итеп, әтиебез 18 августта Крючков чакыруы буенча Оборона министрлыгына Язов янына китте».

Д. Т. Язов сөйләгәннәрдән:

«...Мин Пугоны бик сак кеше буларак беләм. Тәвәккәл булмавы, җаваплылыктан качуы өчен аңа хөрмәт белән карый алмадым. Безнең чакыру буенча Пугоның ялын бүлеп кайтуы һәм безнең фикерләргә каршы килмәве миңа сәер дә тоелды. Әйе, Борис Карлович ГКЧП составына керергә тәкъдим итүебезгә ыкмык килеп тормады, ризалашты».

СССР Эчке эшләр министрлыгының җинаятьбашкару эшләре идарәсе начальнигы Владимир Александрович Гуляев сөйләгәннәрдән:

«...Пуго 19 август киңәшмәсендә бик актив катнашты. Илдә дәүләт перевороты бара, мөлкәтне басып алалар, налог системасы җимерелә, кадрларны баштанаяк алыштыру һәм аларны кыйнау бара, совет органнарын Конституциядә каралмаган хакимият органнары—мэрияләр һәм префектуралар белән алыштыралар, дип ярсып-ярсып сөйләде.

Пуго, СССР Гостелерадиосына шалтыратып, аның рәисе Л. П. Кравченконы Ленинград программаларын тапшыруны туктатмаган өчен ачуланды. Гомумән, ГКЧП эшләгән көннәрдә Пуго Үзәк телевидение эшен бик нык контрольдә тотты.РСФСР Советлар йортын коралла басып алу планын эшләү, Мәскәүдә комендантлык сәгате кертү, Ельцин Указларын юкка чыгара торган карар проекты әзерләү һ. б. —боларның берсе дә Пуго катнашыннан башка булмады.

21 августның икенче яртысында ГКЧПның инде «үлем газабы кичерүе»н һәркем аңласа да, Пуго приказ артыннан приказны чыгарып кына торды.

Фетнәчеләрнең иң зур ялгышы, мөгаен, шунда булгандыр: приказның могҗизалы көченә сукырларча ышана иде алар».

Пугоның урынбасары И. Ф. Шилов сөйләгәннәрдән:

«...22 август иртәсендә без КГБ һәм МВД системасында инде к
нырга да белмә
даирә кешеләр б
аралаштык. Пуго
да икәнен белми
юк, дачасында к
рында телефонга
килми. Россия эч
министрының
урынбасары Викт
рович Ерин тәк
ләп Пугоның өе
телефоны аша
тырга булдык.
КГБсы шефы Ви
лентинович И
шалтыратты һәм
шырга кирәклег
Пуго риза булды
кына сөйләштеләр
арадан кемдер
җәпләнеп тә куй
рәк бит, әйтерсе
гөмбәгә чакыра

Пуго фатирына
булып Ерин кер
йокы бүлмәсенен
ачып җибәрүгә:
монда кан күрәм
диде.

Йокы бүлмәсе
караватта Пуго
ята. Куллары
буйлап сузылган
йомык, авызы
чигәсе канга
Янәшәдәге тумб
тендә—«вальтер
толеты. Икенче
янында идәндә
хатыны Валенти
новна утыра. У
эчендә. Йөзе кы
шешенке. Кыйн
ланган кеше ке

Валентина
безнең сораулар
ды булса кирәк,
вап бирә алмад
куллары белән
хәрәкәтләр ясад
тә китәсе килде

Без чакырып
врачлар Пугоны
теркәделәр. В
Ивановнага аш
дәм күрсәтеп, б
алып киттеләр. С
дән соң ул дөнья

Инна Пуго с
нәрдән:

«...21 августт
гать тирәсендә
тыны белән бер
өйгә килде. Кәеф
начар иде, әмма
үзен тотышы бе
нең күңелне
тырышты. Көлд
ды һәм үзенең
белән очрашуы
сөйләде.

Бу кичне Пу
«...сезнең әтиег
акыллы, әмма х
ләр булып калд
де. Безгә ялгы
җибәрмәскә: кеш
кадәр үк ышанм
ңәш бирде. В
Ивановнага ул:
борчылма. Безне
тормышыбыз
яшәрбез»,—диде
аңа: «Миңа синн
дөньяда берни
ми»,—дип жава
Көндез Валенти
новна Борис Карл
эшенә бернича
шалтыратты һәм
өйдә корал бар
сорады. Минем
ча, Валентина
ирен эштә кулга
дип уйлагандыр

(Ахыры 4нче

Уртак бурыч итеп

Торак төзелеше, халыкның торакка булган ихтыяҗын канәгатьләндерү һәрчак көнүзәк проблемаларның берсе булды һәм булып калачак та. Шәһәрдә һәм авылларда торак төзелешен әйбәт темпта алып бару элек тә билгеле күләмдә чыгымнар, эзләнүләр таләп итә иде, соңгы бәяләр бәйдән ычкыну белән ул аерата авыр, мәшәкатьле, кыйммәт эшкә әверелде. Үзегез уйлап карагыз: элек ике фатирлы йорт 64 мең сум торса, хәзер аның бәясе 1 миллион 600 мең сумга төшә. Мондый шартларда, әлбәттә, индивидуаль йорт төзергә теләк белдерүчеләр сизелерлек кыскара, күбрәк дәүләт фатирлары яки хуҗалыклар исәбенә төзелгән йортларны хуп күрәләр. Шуның өчен соңгы вакытларда торак төзелеше аерата зур темпларда алып барылырга тиеш сыман... Әмма күрсәткечләр бик сөенечле дип булмый. Моның өчен кайбер саннарга күз салу да җитә. 1980—90 елларда торак төзелеше киң күләмдә алып барылган иң отышлы ел итеп 1981 нче ел санала. (Сүз дә юк, бу елны үзәкләштерелгән чыганакның булуы финанс, башка мәсьәләләрне җиңелрәк хәл итәргә мөмкинлек биргәндер). Бу елны һәр хуҗалыктан уртача 10-йорт төзеп файдалануга тапшырылган. Чагыштыру өчен: быел план нигезендә авыл җирендә 90га якын йорт файдалануга тапшыру ниятләнә, бу 2 йорт дигән сүз.

Күрәсез, бу хәзерге заман темпы түгел, халыкларның авылга миграцияләнүгә йөз тоткан, чит-ят республикаларда яшәүчеләр дә кайтып үз төбәкләренә урнашырга тырышкан чорда бу сүлпәнлек аерата гафу ителмәслек. «Восход», Муса Җәлил исемендәге, «Чирмешән», «Москва», «Беренче май» колхозлары-бу юнәлештә аерата акрынлык күрсәтәләр.

Дөрес, торак төзелешен игътибар үзәгенә куеп, бар кыенлыкларны җиңеп эшләүче хуҗалыклар да юк түгел. Агымдагы елда авылларда торак төзелешенә 21 миллион 341 мең сум капитал салу тоту каралган булса, 10 айда 17 миллион 681 мең сум үзләштерелде. Димәк, гомумән алганда, бу эш тиешенчә бара дип нәтиҗә ясарга да ярар иде. Әмма ул нигездә берничә хуҗалык тырышлыгы белән генә баруын да онытмыйк. Быел торак төзелеше буенча иң зур күләм «Родина», XXI партсъезд исемендәге колхозлар, «Төрнәс», «Рассвет» совхозларында күзәтелә. Мисал өчен «Төрнәс» совхозында 10 айда торак төзелешендә 4 миллион 782 мең сум капитал салу үзләштерелгән, бу планда каралганнан шактый артык. Ел дәвамында 28 квартира төзү стадиясендә иде, аның 12 се файдалануга тапшырылды инде. 2сен совхоз үз көче белән төзеде, 10сын хуҗалыкара төзелеш оешмасы корып бирде. Гомумән, авыл җирендә торак төзелешен алып бару нигездә МСОга төшә. Моннан тыш бу эш белән «Татжилгражданстрой» трестының ремонт-төзелеш участогы, торак төзү-ремонтлау участогы да шөгыльләнәләр.

XXI партсъезд исемендәге колхозда да 12 йорт төзелү стадиясендә иде. Төрнәслеләрдән аермалы буларак, алар 10 фатирны хуҗалык ысулы белән төзиләр. Колхозчылар ихтыяҗына мондый караш, әлбәттә, һәрьяклап мактауга лаек. Моннан тыш «Татарстан», «Комбайн», Синдряков исемендәге, «Россия» колхозларында, «Рассвет» совхозында индивидуаль тәртиптә торак яңартучылар байтак. Әлеге хуҗалыклар аларга төзелеш материаллары табуда, транспорт һәм башка мәшәкатьләрдә булышлык күрсәтәләр. Агымдагы ел башында РСУ һәм УРСЖ каршында җыелма йортлар җитештерүне гамәлгә кертүнең дә файдасы сизелерлек булды. РСУ, мәсәлән, ел дәвамында 41 шундый йорт төзергә булган иде. 37сен төзеделәр, 15сен заказчыга тапшырдылар, калганы исә киләсе ел өчен әйбәт кенә запас булачак. Ә киләсе елга запас бик кирәк, чөнки 1993 елдан «Торак-500» программасын гамәлгә ашыру башланачак. Бу программа өч елга исәпләнгән, шул чорда районда авыл җирендә дә, шәһәрдә дә 500 квартира файдалануга бирелергә тиеш. Авыл җирендә бу ниятне тормышка ашыруга МСО, РСУ, УРСЖ белән бергә 53 нче СМУ, геофизика РСУсы, йорт төзү комбинаты тартылачак, машина төзү заводында керамзит блоклар төзү карала.

Шулай итеп, киләсе елда без программа нигезендә 320 квартира төзергә телибез, аның өчен безгә 224 миллион сум акча кирәк булачак. Аны каян алырга? Бу мәсьәләдә, әлбәттә, без район җитәкчелегенең җирле бюджет хисабына булышуына исәп тотабыз.

Соңгы елда шәһәр һәм авылларда торак төзелеше балансында бераз үзгәреш булды. Гадәттә төзелеш шәһәрдә әйбәтрәк бара, авыл җирендә кыенлык белән үткәрелә иде. Агымдагы елда исә шәһәрдә торак төзелешенең темпы шактый кимеде. Быел шәһәрдә 9720 кв. метр гомуми мәйданы булган 16 йорт файдалануга бирү көтелә. (план буенча ул 12 мең кв. метр булырга тиеш иде). Ел дәвамында файдалануга тапшырылган зур объектлардан «Норлатнефть» НГДУсының 60 квартиралы йортын күрсәтергә мөмкин. Аның подрядчысы—53 нче СМУ иде, хәзер алар нефтьчеләрнең яңа заказы—75 квартиралы йортын төзи башладылар. Бу—НГДУның бердәнбер объекты түгел, Карл Маркс урамындагы 16 фатирлысын үз төзү-монтаж цехлары төзи.

Ит комбинатының 33 квартиралы йорты да (подрядчы МСО) быел файдалануга бирелде. СПТУ комплексындагы 18 квартиралы йорт ачкычлары да быел тапшырылды, ел ахырына кадәр аның тулай тәрәгыпда да эшне тулысынча төгәлләргә җыеналар. К. Маркс урамында үсеп чыккан яңа 9 фатирлы йортның заказчысы—җылылык челтәре, подрядчысы— «Татжилгражданстрой» РСУсы, йорт шулай ук файдалануга бирелде. Моннан тыш ел ахырына кадәр Карбышев урамында, кече этажлы йортлар микрорайонында 10 шәхси йорт төзелеп бетәргә тиеш.

Әле телгә алынган объектлар—ел дәвамында әйбәт кенә төзелеш темпларын саклап, файдалануга бирерлек хәлгә җиткерелгән төзелешләр. Әмма, кызганычка каршы, төзелеш срокларына сыеша алмаган яки бөтенләй төзү эшләре туктатылган «сакаллы» объектлар торак төзелешендә дә күзәтелә. Әйтик, быел Советская урамындагы 18 квартиралы элеватор йорты файдалануга тапшырылырга тиеш иде, әмма ул хыялда гына калды. Подрядчы—МСО аның сузылуын җәйге чорда күбрәк авыл төзелешләренә игътибар бирүе белән аңлатырга тырыша. Нефтьчеләр урамында НУРБның хуҗалык ысулы белән төзелә торган йорты да норматив срокларны узып китте. Синдряков урамындагы «Сельхозтехника» район берләшмәсе шул ук хуҗалык ысулы белән төзи торган 27 квартиралы йорт да быел өлгертеп тапшырыла алмады. (Бер яктан карaганда, хәзерге шартларда үз көчләре белән торак төзелеше алып барган оешма- предприятиеләргә сүз дә тидерәсе килми килүен...) Әмма бу юнәлештә иң йомшак эшләүче —шәһәр Советы. Бүгенге көндә бу линиядә төзелүче ничә йортта эшләр туктатылган килеш тора, шәһәрнең төньяк өлешендә (подрядчы —53 нче СМУ) 16 квартиралы йортның фундаменты салынуга 3 нче ел, әмма эш шуннан алга китмәде. МСО төзергә алынган 33 квартиралы йорт та, 3—4 ел үтсә дә, һаман тартмасы төзеп бастырган килеш кенә әле. Садовая урамында җирле Совет линиясе буенча төзелергә тиешле 90 квартиралы йортка быел керешергә тиеш иделәр (подрядчы—«Татжилгражданстрой» РСУсы), әмма анда эш әле дә башланмаган килеш. Күрәсез, мондый шартларда шәһәр Советында торакка чиратта торучыларга бик сабыр булырга туры киләчәк әле.

Авырлык белән барган объектлар моннан тыш та бар. Циалковский урамындагы шикәр заводы (подрядчысы—МСО) йорты озак вакытлар башланмыйча торды, хәзер генә эшләр кайта тәшеп бара. Карл Маркс урамындагы 60 фатирлы элеватор йорты белән дә шундый хәл булды, шөкер, хәзер подрядчылар—53 нче СМУ төзүчеләре эшне әйбәт темпта алып баралар. Ленинградская урамындагы 127 нче ПМК хуҗалык ысулы белән алып барган 27 квартиралы йортны төзү дә бик җиңелләрдән бармый. 27 квартиралы АТП йортына да төзелеш урыны билгеләнде генә әле. Икмәк заводына да пландагы ике—27 һәм-36 квартиралы йорт та быел төзү өчен күп тырышырга туры киләчәк.

Ленинградская урамында «Сельхозхимия» район берләшмәсе дә 36 квартиралы йорт төзергә планлаштыра, әмма ни сәбәпләндер аңа керешергә ашыкмыйлар әле. Торак төзүдә мондый сүлпәнлек, әлбәттә, әлеге оешма-предприятиеләрдә кадрларның стабильлеген, тотрыклылыгын какшатуга китерүе бик ихтимал.

Шәһәр төзелеше, әлбәттә, планлы рәвештә, уйлап алып барыла, һәр торак йорт, һәр объект шәһәрнең гомуми күренешенә уңышлы урнашырга тиеш. Шуңа яңа төзелеш җәелдерелгән районнар микрорайон итеп планлаштырыла. Әйтик, шәһәрнең төньяк өлешендә киләчәктә яңа микрорайон үсеп чыгачак (аның заказчысы «Норлатнефть» НГДУсы), анда 1700 кеше яшәрлек торак төзеләчәк.

Шәһәрнең төньяк-көнчыгыш ягында 2200 кешегә исәпләнгән яңа микрорайон хәзер проектлау стадиясендә. Иске аэропорт районында «Бентокам» оешмасы 500 кешелек торак йортлар төзүне планлаштыра. Шәһәрнең көньяк өлешендә (Циалковский, Маяковский, Карбышев урамнарында) 1—2 квартиралы йортлар төзелешен киң җәелдерү планда. Әлбәттә, боларның һәммәсе — киләчәккә ниятләр, әмма бүген үк шул юнәлештә эш алып барылмаса, халыкның торакка булган ихтыяҗын канәгатьләндерүдә сүлпәнлеккә юл куелса, безне шәһәрлеләр һич кичермәсләр. Хәер,-бу сүз авыл төзелешенә дә кагыла. Нинди генә авыр шартларда да торак төзелеше темпларын сакларга, заказчы һәм подрядчыга үзара уртак тел табып халык ихтыяҗын канәгатьләндерүне беренче планга куярга кирәк.

Е. САВИНОВ,
халык депутатларының район Советы рәисе.

• *Хатларга күзәтү*

Кеше сәламәтлеге сагында

Редакциягә килгән хатларның күбесе үзләренә яхшылык, миһербанлык эшләгән кешеләргә рәхмәт хисе белән сугарылган була. Билгеле инде, рәхмәтләрнең күбесе шәфкать туташларына, табибларга атала. Миңа бүгенге хатлар да әнә шушы, кешеләрнең сәламәтлеген саклаучыларга багышланган.

«...Шифаханәгә бик авыр хәлдә китергәннәр мине. Әмма мин Иске Чаллы шифаханәсенең Лариса Порфирьева, Валентина Прохорова, Галина Николаева, Раиса Родионова, Римма Кротова кебек кешелекле, миһербанлы, кайгыртучан кешеләр кулына эләктем. Мин аларны бүген дә зур ихтирам, рәхмәт хисе белән искә алам. Әнә шушы тырыш кызлар һәм участок шифаханәсенең баш табибы А. А. Клементьевның тырышлыгы белән исән калдым, тиз савыктым. Әйе, кеше үзенә профессияне гомерлеккә сайласын икән. Әнә участок шифаханәсе хезмәтчәннәре үзләренә юл сайлауда иң яхшы дәвалау-профилакторийларындагы хезмәтчәннәр кебек ялгышмаганнар минемчә, үзләре сөенеп эшлиләр, хезмәтләрен яратып башкаралар. Димәк, кешеләргә дә изгелек китерәләр».

И. ХӘСӘНШИН.
Кизләү авылы.

✦

«...Ышаныгыз, яңадан хезмәтемә кайта алырмын дип уйламаган идем. Бәхеткә каршы безнең районда кешеләргә сәламәтлек бүләк итүче профилакторий эшли. Биредә эшләүчеләр бер теләк: кешеләргә сәламәтлекләрен кайтаруда булышлык итү теләге белән яшиләр. Һәм алар моңа ирешәләр дә. Район кешеләренә сәламәтлекләрен ныгыту өчен ерак җирләргә йөрүнең кирәге юк. Бигрәк тә хәзерге тынгысыз заманда.

Профилакторийга врач Н. И. Сапожникова җитәкчелек итә. Биредә пациентлар өчен махсус җиһазланган бүлмәләр бар. Душ, ванна алырга була, кирәк булса ләм белән дәваланырга, массаж алырга мөмкин. Биредә дәваланучылар дару эзләп интекмиләр, бу эшне профилакторий үз өстенә ала. Кыскасы, барысы да иң яхшы дәвалау-профилакторийларындагы кебек».

Р. ИНЯКИНА.
Норлат шәһәре.

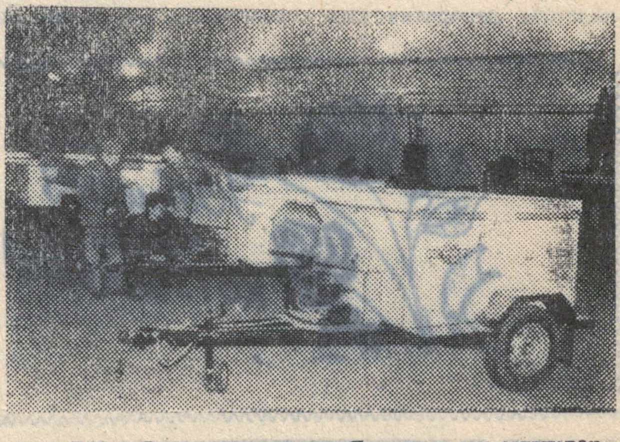

ЛАТВИЯ. Риганың ике билгеле дәүләт предприятиесе—«РЭЗ» һәм «Компрессор» чикләнгән җаваплылыктагы «Солярис» җәмгыяте белән берлектә компактлы таккычлар —җиңел автомобильләргә рефрижераторлар эшләп чыгара башладылар.

Яңалык ашамлыклар, җиләкләр һәм җимешләр ташуга билгеләнгән. Бу фермер хуҗалыгында алыштыргысыз әйбер.

РӘСЕМДӘ: таккычлар сатып алучыларга—кулланучыларга җибәрергә әзер.

В. Лисицын фотосы.

Кремль фетнәсе

(Ахыры. Башы 2 биттә).

дый хәл була калса, үз үзен атып үтерергә ният ләгәндер. Телефон аша ул аңа нәкъ шулай диде дә: «Синнән башка бер минут та яшәмәячәкмен».

Ул кичне без дә Пугоны төнлә кулга алырлар дип уйладык. Шунлыктан ирем аларга төн кунарга дип китте, авыр минутларда этисе янында буласы килде...»

В. Пуго сөйләгәннәрдән:

«...21 август кичендә эти һәм әни безгә килделәр. Табын әзерләдек, шәраб эчтек. Хатын-кызлар бик борчылыштылар, еладылар. Ә эти аларны тынычландырды, «бөтенесе дә нормаль, мин Горбачевны каршыларга барам»,—диде.

Бер рюмка шәраб эчте. Кәефе әйбәт иде. Тагын бераз утырганнан соң әни өйгә кайтып китте, ә эти минем янга килде дә, кочаклап алып, болай диде: «Бөтенесе дә бетте—минем хөкүмәт телефоннарын өзделәр, прокуратура җинаять эше кузгатты». Ничек инде син, эти, шундый сак кеше, ялгыша алдың, дип сорадым. Ә ул моны үзенең дә аңлый алмавын, нин-дидер «кара эшкә кереп бату»ын әйтте.

Иртән, эшкә барыр алдыннан, мин эти янына кердем һәм аның нидер язып утырганын күрдем. Үлем алдыннан записка язуы булган икән. Мин сине бүген күрә алырмыны әле, дип соравыма ул: әйе, кичен күрешербез, диде. Коридорда әнине очраттым. Ул бик боек иде, елап та куйды.

...Аларның атылып үлүен миңа әниемнең этисе—бабам хәбәр итте».

Тикшерү 22 август иртәсендә Борис Карлович Пуго карамагында «вальтер» пистолетыннан ике тапкыр атуларын ачыклады. Икесен да Пуго аткан: башта хатынына, аннары үзенә. Медицина экспертларының әйтүенчә, үз-үзен атканнан соң Пуго әле 10—20 минут яшәгән.

Валентина Ивановна да язу язып калдырган: «Кадерлеләрем минем! Бүтән яши алмыйм. Безне гаепләмәгез. Бабагыз турында кайгыртыгыз. Әниегез».

(«Огонек», №38—39. 1992 ел).

Йокыгыз тынычмы?

«Өйдә җылы булганда—яшисе килә!»—диләр еш кына ялгыз әбиләр үзара сөйләшкәндә. Бу фикер белән килешми мөмкин түгел. Әгәр яши торган йортыгыз үзәк җылылык системасына тоташтырылган булса бигрәк тә. Мич ягасы, ягулык табасы юк.

Хәзерге вәкытта җылылык челтәре хезмәтеннән Шашин, Северная, Киевская, Чехов, Нефтьчеләр, Синдряков, Совет, Мир, Дружба», Космонавтлар, Победа урамнарында шәхси йортларда яшәүчеләр дә файдалана. Әмма җылылык энергиясеннән файдалану җылылык челтәре һәм куллаучылар (абонентлар) арасында килешү нигезендә башкарылырга тиешлеген аерым басым ясап әйтәсем килә. Җылылык челтәренә үз белдекләре белән тоташтырылган йорт хуҗалары кулланылган җылылык энергиясенең бәясен биштәтә күләмдә түләргә тиешләр.

Җылылык челтәренең бүлену чигеннән соң җылылык энергиясенең барлык чыгымнары куллаучы хисабына туры килә. Икенче төрле әйткәндә: түләү өчен исәп-хисап ясаганда җылылык трассасы белән җылытыла торган объект арасы да, үткәрелгән торбаның диаметры, җылытыла торган бинаның мәйданы да исәпкә алына.

Кызганычка каршы, җылылык челтәренең бүгенге көндәге куәте барлык теләүчеләрнең дә үтенечен канәгатьләндерә алмый. Шуңа күрә энергиянең бу төрен сарыф итүгә мөмкин кадәр саграк карарга кирәк. Әмма чынлыкта шуның киресе белән еш очрашабыз. Җылылык челтәреннән су алу аеруча зур бәла булып тора. Фатирлар буенча күпме йөрсәк тә, халыкка күпме аңлатсак та җылылык трассасыннан кайнар су алудан туктаганнары юк. Батареяларда краннар һәркайда бар.

Шәхси йорт хуҗалары белән аңлашу аеруча кыен. Бигрәк тә Шашин урамында яшәүчеләр белән. Бөтен кагыйдәләрне бозып, тиешле килешүләр төземәстән генә, монда түләүсез-нисез мунчаларын, гаражларын, идән асларын, теплицаларын һәм башка ярдәмче биналарын җылытып яталар. Ә бу исә энергиядән үз белдекләре белән файдаланалар дигән сүз.

Болар бит ялгыз карчыклар түгел (алары, кагыйдә буларак, соңгы тиеннәрен биреп булса да, дәүләт белән исәп-хисапны өзәргә ярталар), боллар—мохтаҗлыкны белмәүче, тормыштан зарланыр урыннары булмаган һәм үзләренең бу гаепләрен кесә такыр булуга сылтый алмаучылар, иркен, мул яшәүчеләр.

Бу юлы без аларның исемнәрен бөтен халыкка игълан итмәскә дигән фикергә килдек. Бәлки шушы мәкалә алар өчен соңгы кисәтү булыр дип өметләнәбез. Чөнки җылылык энергиясеннән үз белдекләре белән явыз ниятгә файдаланучыларга штраф бирелә, ә ел дәвамында алар икенче тапкыр шуны ук кабатласалар —җинаять җаваплылыгына тартылачаклар. Закон буенча 2 елга кадәр вакытка иректән азат итү яки шул ук срокка төзәтү эшләре, яки зур күләмдә штраф бирү каралган (РСФСР Җинаятьләр Кодексының 942 һәм административ хокук бозулар турында Кодексның 951 маддәләре).

Административ яки җинаять җәзасы кулланылуга карамастан закон бозучылар китерелгән зыян өчен (җылылык трассасына ялгаганда линияне, аның арматурасын бозу яки башка шундый очракларда) материаль җаваплылыкка да тартылалар.

Килешү төзү һәм җылылык энергиясеннән файдалану өчен тиешлесен түләү күпкә җиңелрәк түгелмени соң? Тыныч күңел белән йокы да тынычрак була бит, беләсезме?

Н. ГАВРИЛОВА,
җылылык челтәре инспекторы.

Тормышка матурлык аша

«Норлатнефть» нефть һәм газ чыгару идарәсенең «Әкият» ясле-бакчасы 1986 елда ачылган иде. Шул вакыттан бирле ясле-бакча коллективы балаларны әхлакый-эстетик тәрбияләү буенча максатчан эш алып бара.

Педагоглар эстетик тәрбия бирүне төрле юнәлешләрдә үткәрергә омтылалар. Чөнки алар бу тәрбияне баланың һәр яклы үсешендә аерылгысыз бер өлеш дип карыйлар.

Бу учреждениедә балаларның гармоник үсеше өчен барлык шартлар да тудырылган: музыка һәм физик культура белән шөгыльләнү өчен заллар, сынлы сәнгать һәм кул хезмәте кабинеты бар. Барлык кабинетлар кирәкле әсбаплар, дидактик уеннар, техник чаралар белән җиһазландырылган.

Балаларга эстетик тәрбия бирүдә учреждение бинасының эчке бизәлеше дә зур мәгънәгә ия. Коллектив бинаның эчен бизәүдә педагогик таләпләрне һәм заманча дизайнны истә тотып эшләгән.

Бизәлешнең әледән-әле үзгәреп торуы да балаларда гадәти әйберләрнең матурлыгын күрү сыйфаты тәрбияли. Балаларны декоратив-гамәли сәнгать әсәрләре аеруча җәлеп итә. Монда агачны уеп, гипстан, мозаика ысулы белән, табигый материалдан (пычкы чүбе, агач кабыгы, таш), чәчәкләр һәм яфраклардан композицияләр киң кулланылган.

Балаларда эстетик хисләрне үстерүдә табигатькә зур урын бирелгән. Шуңа күрә дә «Аланлык» дип аталган табигать почмагын ясаганда тәрбиячеләр балаларга анда нәни хуҗалар буларак катнашырга мөмкинлек калсын өчен тырыштылар. Монда һәр деталь зәвык белән урнаштырылган. «Аланлык»та күп кенә бүлмә гөлләре үсә. Шунда ук әрләннәр, попугайлар, ташбака, керпе бик тату яшиләр, балыклар да бар. Кирәкле әдәбият, белешмәләр тупланган, түгәрәкнең расписаниесе, эш планы бар. Сүз уңаеннан әйтик, мондагы тәрбиячеләр беренче булып түгәрәк эшен башлап җибәрделәр. Өлкән группа балалары үзләрен кызыксындырган түгәрәкләрдә шөгыльләнәләр. Мәсәлән, «Бал корты» түгәрәгендә алар кәгазьдән, тукымадан, табигый материалдан әйберләр ясарга, макраме үрергә өйрәнәләр, ә «Салават күпере» студиясендә яшь рәссамнар бик теләп шөгыльләнә. Теләүчеләр өчен «Батыр» дип исемләнгән физкультура түгәрәге эшли, музыкаль-театраль түгәрәк тә бар.

Балалар бу түгәрәкләрдә һөнәргә өйрәнеп кенә калмыйлар, үзләренең шәхси үсешләре өчен этәргеч тә алалар.

Бу түгәрәкләргә үзләрендә дә иҗатка омтылыш зур булган тәрбиячеләр җитәкчелек итә. «Аланлык» түгәрәге җитәкчеләре Н. В. Сакаева һәм С. А. Жемкова балаларны гаҗәеп табигать дөньясы белән таныштыралар. «Салават күпере» изостудиясендә тәрбиячеләр Э. Э Арсланбекова, А. И. Хисмәтуллина һәм Х. Г. Вәлиуллина балаларны табигатьтән алган тәэсирләрен кәгазьгә төшерергә өйрәтәләр. Кул хезмәте түгәрәгендә С.В. Виссарионова осталыкка өйрәтә. Л. И. Сергеева карамагында балалар борынгы зирәкләр уены—шахмат серләренә төшенәләр. Балалар шахмат хикмәтләрен әкият һәм хикәяләр укып, рәсемнәр карап өйрәнәләр, үзләре дә игътибарлылык, көндәшлек рухы тәрбиялиләр, хәтерләрен ныгыталар, тапкырлыкка, уйларга, вакытны төгәл исәпли белергә өйрәнәләр.

Һәм, ниһаять, «Батыр» секциясен спорт энтузиастлары И. С. Васильева һәм Р. Р. Кыямова җитәклиләр.

Бу эштә күп нәрсә педагогның шәхесенә, аның кызыксынучанлыгы һәм иҗади мөмкинлекләренә бәйле. Алар үзләренең эшен кирәкле һәм мавыктыргыч итеп саныйлар, ул балаларга да, өлкәннәргә дә канәгатьлек бирә, нинди дә булса эшчәнлек белән ныграк кызыксынуга һәм тытызрак аралашуга ярдәм итә. Ә эшнең нәтиҗәләре—күз алдында: алар— группа бүлмәләренең эчке бизәлешендә чагыла. Моннан тыш балалар нәниләр өчен уенчыклар, эти-әниләренә бүләкләр ясыйлар, концерт-тамашалар күрсәтәләр, «Аланлык»тагы үсемлекләр һәм җан ияләре турында кайгырталар. Педагоглар балалар белән ата-аналарның уртак иҗатына зур әһәмият биреп өлкәннәрне дә түгәрәкләр һәм студияләр эшенә тартырга тырышалар. Узган уку елында алар эти-әниләрне, шәһәрнең ясле-бакча тәрбиячеләрен түгәрәкләр эше белән таныштырдылар. Ә соңгылары исә үз чиратларында бу башлангычка югары бәя бирделәр.

Р. ХӘСӘНШИНА,
район халык мәгарифе бүлегенең мәктәпкәчә тәрбия буенча инспекторы.

Норлат шәһәрендә яшәүче әниебез Җәвидә Кирам кызы Хәбибуллинаны туган көне белән котлыйбыз. Корычтай нык сәламәтлек, кояштай озын гомер, шатлык, бәхетле көннәр телибез.

Күп эшләдең, авырлыклар күрдең.
Ләкин бирешмәдең: нык булдың.
Сәламәт бул, әни, озак яшә,
Озын булсын гомер юлларың,
Иң изге теләкләр белән кызларың,
кияүләрең, оныкларың.

«Комбайн» колхозы идарәсе, профсоюз комитеты МОСТАФИДӘ ХАҖИ кызының үлүе сәбәпле, Фәтхетдиновлар гаиләсенең, якыннарының, туганнарының авыр кайгысын уртаклаша.

Мөхәррир урынбасары Р. З. АЙЗАТУЛЛИН

Учредительләр: редакциянең хезмәт коллективы һәм халык депутатларының Октябрь районы Советы.

Редакциянең адресы: 423000, Норлат шәһәре, К. Маркс урамы, 19. Телефоннар: мөхәррир 2—12—14, 2—22—81; мөхәррир урынбасары һәм Советлар тормышы бүлеге 2—10—44, рус теленә тәрҗемә итү буенча мөхәррир урынбасары 2—14—16, чуваш теленә тәрҗемә итү буенча мөхәррир урынбасары 2—15—63; авыл хуҗалыгы бүлеге 2—10—44; яңалыклар һәм промышленность бүлеге 2—22—51, җаваплы секретарь, хатлар, массалар белән эшләү, радиотапшырулар бүлеге, бухгалтерия һәм реклама бүлеге 2—18—67; фотокорреспондент 2—15—63.

Газетаның басылу сыйфаты турында типография директорына түбәндәге телефон белән мөрәҗәгать итәргә: 2-10-54.

Газетаны Фидания ХӘЙРЕТДИНОВА җыйды. Нина ТОЛМАЧЕВА верстка ясады. Наташа ЛУКОЯНОВА басты. Корректор—Зөлфия ВӘЛИЕВА.
Күләме—1 басма табак.

Газетада язмалары басылган авторларның фикерләре бу әле редакция фикере дигән сүз түгел.

«Дуслык» газетасы атнаның сишәмбе, пәнҗешәмбе, шимбә көннәрендә чыга һәм рус, чуваш телләренә тәрҗемә ителә.
Татарстан Республикасы информация һәм матбугат Министрлыгының Норлат-Октябрь типографиясе.

Тираж 3751.
Заказ 142.